

Savi ir svetimi kūnai

Minia žmonių subruzda ir iš antro aukšto foje žygiuoja didžiosios salės link (gal pavyks užsiimti geresnę vietą atsisėsti), tačiau patenka į daugeliui gerai pažįstamoje erdvėje dar nematytą scenografiją-instaliaciją – vienam balandžio 19-osios vakarui ŠMC po savo stogu įkurdino „Honey, Moon!“ operą. Keli masyvūs netaisyklingų formų objektai skirtingose salės vietose sukasi apie savo ašį. Tekstūriškai kamufliažą primenančių įvairių spalvų (galbūt Mėnulyje nuo tariamo ar tikro priešo reikėtų maskuotis ne chaki, o pilkai rožine? Marse ar kitoje mums dar nepažįstamoje planetoje – juoda ir raudona?) nežemiškos prigimties masyvai retkarčiais supulsuoja, vietomis įdumba ar iškyla, skleidžia skirtingo pobūdžio garsus, o kartą net kosteli – pasirodo, jis gyvas! Objektus jungia ilga, it gyvatė susirangiusi, kažkokį operos lankytoji neperskaitomą, bet jo judėjimą režisuojantį erdvinį žemėlapi braižanti bambagyslė. Centre – keturi kalnai. Raumenų kalnai. O virš jų kabo kompiuterizuota vingiuota aureolė su bėgančiomis LED eilutėmis. Patekome į svetimą atmosferą.

Vietų sėsti, kaip supratote, nėra, neskaičiuojant beveik tūkstančio m² salės grindų ploto. Blaškosi visi tai šen, tai ten, nežinodami, kur tiksliai dėtis, prie ko prisišlieti. Visa laimė, jog instaliacija centruota, turi raumenų masės ir tam tikrą gravitaciją – taip bent aišku, kur pirmiausia kaupti žvilgsnius bei kūnus. Vėliau, diskusijoje, paaiškės, jog keturi raumenų masyvai turi vardus, profesijas, biografijas, netgi jausmus, tačiau dabar jie – visiškai kitokie negu mes, tiesiog objektai: mobilumas prieš įsivietinimą, nuogumas, absoliutus kūniškumas prieš dangstymąsi daugiau ar mažiau stilingais aprėdais, rodymasis prieš stebėjimą. Bet koks suinteresuotas ar atsakomasis žvilgsnis, judesys, parodantis juos esant irgi žmones, išmuša stebinguosius iš vėžių – mūsų vujerizmas buvo sutrikdytas.

Sunku atitraukti akis nuo skirtingų „Honey, Moon!“ vizualinių elementų. Mano nuomone, regos stimuliavimas nustelbė kitus pasirodymo komponentus. Negana to, Gabrielės Labanauskaitės-Dienos libretas buvo smarkiai apkarpytas. Autorė, suprask, tai leido, tačiau, matyt, nuoskaudą vis dėlto jaučia – antrame ŠMC aukšte kabėjo popieriaus lapai su QR kodu, nukreipiančiu į originalią (pilną) liberto versiją*. Teksto arba apskritai nereikėjo, arba reikėjo daugiau, nes dabar jo užimama vieta visame pasirodyme lieka neaiški ir neįtikinanti. Kai kurie vokaliniai niuansai darniai susijungė, persidengė su muzika, tačiau naratyvo, turinio prasme sprendimas, pvz., bažnyčios scenoje naudoti italų kalbą, atrodo pernelyg tiesmukas, o sekso scenoje naudoti vokiečių – nepagrįstas. Teoriškai būtų galima ginčytis, jog ne viskas meno kūrinuose privalo būti pagrįsta, tačiau šiuo atveju, kai naudojamos net kelios skirtingos kalbos (jau minėtos + lietuvių ir anglų), kiekviena jų privalo būti konceptualiai, ne tik asociatyviai argumentuota.

Muzika sklandė visame svetimos-bet-jau-prisijaukinamos atmosferos tūryje, tačiau turėjo lokalius išėities taškus: tylesnius besisukančius neatpažintus objektus ant žemės ir garsesnes kolonėles lubose. Kiekvienas jų, keturgubam raumenų kalnų masyvui suskilus ir migruojant

* Žiūrėti <http://www.noa.lt/index.php?page=opera-3-2>, ryte nuoroda veikė, popiet nebe, gal keistos elektromagnetinės bangos pagal paros grafiką sklaido virš Vilniaus, pabandykite jungti vakare.

instaliacijos ribose bei užribyje, taigi dingus centruotam dėmesio objektui, intuityviai traukė artyn. Tokiu būdu garsas ėmė dvigubintis: pirmiau ausis pagauna iš kamufliažo sklindantį gyvumą, milisekunde vėliau – kolonėlės prafiltruotą antrininką.

Atsipalaiduoti ir savo masę nešioti po instaliaciją trukdė paprastas formalus renginių atributas – dokumentuotojai. Keli lėtai žingsniavo rankoje iškėlę garso įrašymo aparatus, aplink sukiojosi didelė juoda kamera ir it elektros iškrova patalpą nutvieksdavo fotoaparatus blykstės. Mes, lankytojai, patys to nežinodami čia atėjome ne tik klausytis ir žiūrėti, o ir rodytis, patys atrodyti – šviesos viso pasirodymo metu nebuvo išjungtos. Operoje dalyvavome (galbūt tiksliau būtų sakyti *buvome*) interaktyviai, santykį megzdami, žvilgsniais mainydamiesi vieni su kitais ir dokumentuojančia technika, o ne faktiniais pasirodymo elementais. Trajektorijos kirtosi, mainėsi, suko ratus, ėjo savais keliais ir vėl grįždavo. Valanda fizinio ir psichologinio budrumo.

Julijonas Urbonas su „Honey, Moon!“ debiutavo kaip operos režisierius ir apskritai režisierius. Pažįstamiems su šio menininko (dizainerio, mokslininko, inžinieriaus) veikla, būdvardis *urboniška* bus pakankamai iškalbingas. Pasirodymo pabaigoje raumenynai (tik pažiūrėkit į iššokusių gyslų raštus!) besisukančius masyvus apnuogino, nuimdami kamufliažinį jų apdangalą, ir įsitikinome, tuo, ką numanėme – nežemiški objektai tėra žmogiškos substancijos kamuoliai, kuriems dera paploti. Mano nuomone, svetimkūnišką atmosferą derėjo išlaikyti iki galo. „Honey, Moon!“ trumpam nukėlė jei ne į kosmosą, tai bent visoms vizualinio konsumerizmo taisyklėms paklūstančią atrakciją, leidusią įvertinti savo gravitacinį lauką.